

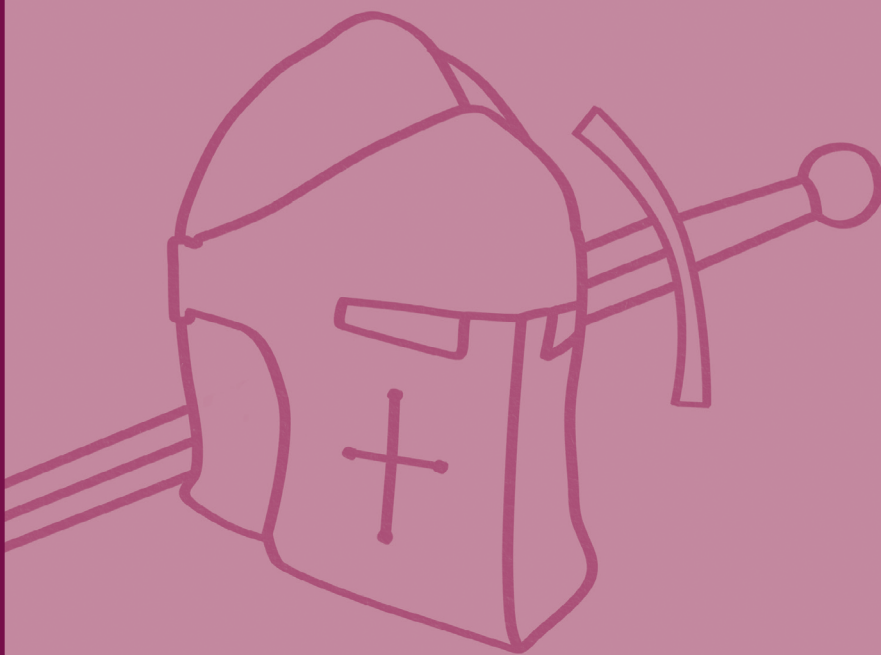
proposta didàctica

bromera

Joanot

Joan Nave

Introducció / Ramon X. Rosselló

TEATRE
bromera

FITXA DE LECTURA

Títol:
Autor:
Col·lecció: Núm.:
Edicions Bromera

TEST

1. Centrem-nos primer amb Joanot, el personatge de l'obra de teatre que has llegit.

- Per què Joanot es converteix en l'hereu universal de la família Martorell?
- Com s'anomenen els germans esmentats a l'obra?
- Per què va a la cort d'Anglaterra? Què pretén?
- Quina relació té amb Ausiàs March?
- Què li ocorre a Martorell quan es posa al servei de l'alcaid de Xiva?
- Per què l'autor del *Tirant* tingué un problema amb Gonçalbo d'Íxer?
- A les ordres de quin rei marxà a Nàpols? Per què?
- A qui atribueix Joanot Martorell la pèrdua de totes les seues terres?
- Què l'obligà a vendre la seua novel·la?
- Qui li la comprà i quants diners hagué de cobrar Martorell pel *Tirant lo Blanc*?
- Quina relació mantenia el comprador amb l'autor?

2. Ara, mirem què se'ns conta sobre **Tirant**, el personatge de la novel·la de cavalleries de Joanot Martorell.

- Qui és Diafebus? Quina relació té amb Tirant?
- Guillem de Varoic apareix al començament de l'obra relacionat amb Tirant i, més endavant, relacionat amb el mateix Joanot. Explica per què.
.....
.....
- Al començament, Tirant confessa haver-se enamorat de la Bella Agnès. A qui s'assembla aquest personatge en la vida de Joanot?
- De quantes dones s'enamora Tirant?
- Tirant se n'anà a lluitar contra els turcs que havien envaït l'Imperi Grec. Qui el crida perquè hi acudisca en defensa del seu imperi?
- Quin truc empra per mostrar a Carmesina que està enamorat d'ella?
- Quin paper juguen en la relació entre els dos enamorats Plaerdemavida i la Viuda Reposada?
- Per què el duc de Macedònia odia Tirant? Com acaba el seu enfrontament?
- Quan Tirant fuig, despenjant-se amb una corda des de la cambra de Carmesina, on va a parar?
- Qui li provoca les ferides que el portaran a la mort?

3. Per acabar, uns detalls sobre l'obra de teatre pròpiament.

- Quants personatges té l'obra *Joanot*?
- A qui es dirigeix amb el seu llarg monòleg?
- Torna a llegir el fragment següent i digues si, en els retrets, notes descontent o certa enveja per part de Joanot.
«Què volies, que l'escriguera al teu gust? Oh, l'ambiciós cavaller Tirant lo Blanc, proclamat emperador, salvador de Constantinoble. (*Cínic.*) Ja, sí, sí, sí... Clar...Tu hagueres volgut no morir al final del llibre, veritat? I, si havies de morir, almenys, que fora en plena batalla i no perquè se't rebenta la melsa passejant pel riu. Ho tenia claríssim! (*Assenyalant-se el pols.*) Com si t'haguera parit...!»

- Després de llegir el parlament que tens a continuació, canviaries la resposta de la pregunta anterior o el text reforça el que havies pensat? Per què?
«(Embogit.) Encara que el nom dels Martorell es desfaça com el fum, i per més malament que em sàpiga, demà aniré i li portaré el llibre, ell em donarà els diners i, de seguida, a comprar farina, i si tu no vols menjar pa del dia, no passa res, per a tu, el dur, i, per a mi, el blanet.»
- Una de les característiques del *Tirant* de Joanot Martorell és la quantitat d'escenes eròtiques que hi apareixen. El text de Joan Nave n'arreglega algunes. Quines?

L'AUTOR I L'OBRA

Per poder respondre millor algunes de les preguntes que trobareu a continuació, us podeu ajudar amb la informació que trobareu en la introducció de Ramon X. Roselló i en les «Propostes de treball i reflexió» que hi ha al final del llibre.

Sobre l'autor

1. Busca en internet informació sobre la biografia de Joan Nave, el teatre que ha representat i el que ha publicat. Pots consultar el web <http://aveet.eu/nave-joan/>.

2. Per completar la informació sobre l'obra i l'autor, escolteu abans l'entrevista (<https://www.youtube.com/watch?v=E2v5yqv20Nw>) que li fan els alumnes de l'IES Cotes Baixes d'Alcoi al mateix Joan Nave.
3. Quina afirmació fa Joan Nave, en l'entrevista anterior, sobre l'interés que té per a ell la vida de Joanot Martorell?

.....

.....

- Per què diu Joan Nave que és «imprescindible» posar Joanot en el mateix pla que la seua obra?
- Creus que l'obra de teatre *Joanot* se centra més en la biografia real de Joanot Martorell o en els desitjos que l'escriptor haguera volgut fer realitat en un moment històric en què la desaparició de la cavalleria i la decadència de la cristiandat era imminent?

.....

.....

Sobre els personatges

1. Completa la graella següent amb el nom del personatge de l'obra de Joan Nave i el d'alguns altres personatges que s'hi esmenten i que corresponen a la novel·la *Tirant lo Blanc*. Després, completa el llistat de personatges novel·lescos esmentats a l'obra de teatre.

										J													
							O																
							A																
							N																
										N													
							A																
							V																
							E																

- **Homes:** Lauseta,
- **Dones:** Emperadriu,

2. Quina relació hi ha entre els personatges de la novel·la?

3. Quina relació manté l'autor amb ells en l'obra de teatre de Joan Nave?

4. Amb quin d'ells dialoga més sovint? Per què creus que no ho fa amb la resta?

Sobre l'obra

1. L'obra *Joanot* representa l'ideal cavalleresc que Joanot Martorell haguera volgut viure i que, sembla, està inspirat en les aventures de Jaume Vilaragut, un corsari amic seu. Quines d'eixes aventures creus que, a Joanot, li haguera agradat viure?

- Creus que Martorell en pogué conèixer de semblants quan acompanyà al rei Alfons el Magnànim a Nàpols?

- I com a conseqüència de les bregues familiars en què participà, testimoniades en alguna de les lletres de batalla que va escriure?

2. Joanot Martorell visqué entre 1410 i 1468. En grup, busqueu informació sobre eixos anys i feu un mapa mental o un eix cronològic on organitzeu la informació que us siga útil per entendre les referències que apareixen al text. Centreu-vos en els fets històrics que esmenta Joanot. Potser us ajuden algunes de les preguntes següents:

- Qui regnava en el món cristià: Anglaterra, França, Sicília, Rodes, Constantinoble...?
- Quines guerres es produïren al voltant dels països de la Mediterrània i per què?
- Qui o què generà la pirateria?
- El desencant d'Occident es produí com a conseqüència de la pèrdua de Constantinoble (la Perla d'Orient) per a la cristiandat. En quin any s'esdevingué?
- Qui concertava, generalment, els matrimonis? A què obligaven els contractes matrimonials? Quan es podien trencar i quines conseqüències podien tenir?
- Com es podien resoldre els plets familiars, socials o laborals... quan les parts no es posaven d'acord?
- Seguia vigent la cavalleria com un ideal o una forma de guanyar diners i èxit?
- Qui formava part dels exèrcits? Entre eixes persones, hi havia mercenaris que condicionaven la seua participació als beneficis dels botins?
- Com s'esdevenia l'ascens en l'escala social?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Amb quin dels fets històrics que heu investigat podeu relacionar Joanot Martorell?

.....

.....

.....

- Quines de les figures històriques de l'època apareixen citades al text de Joan Nave?

.....

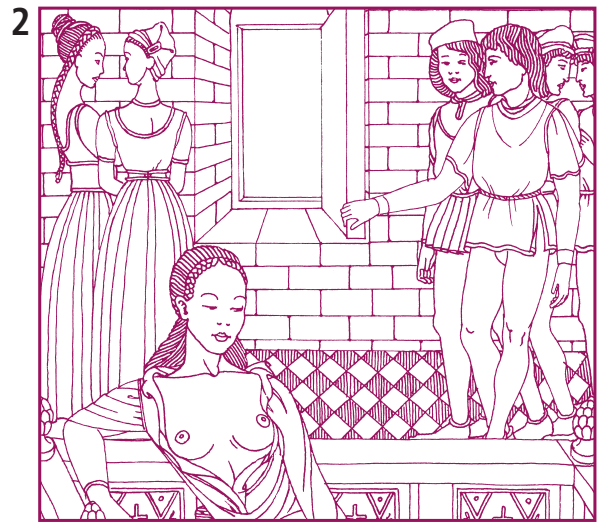
.....

.....

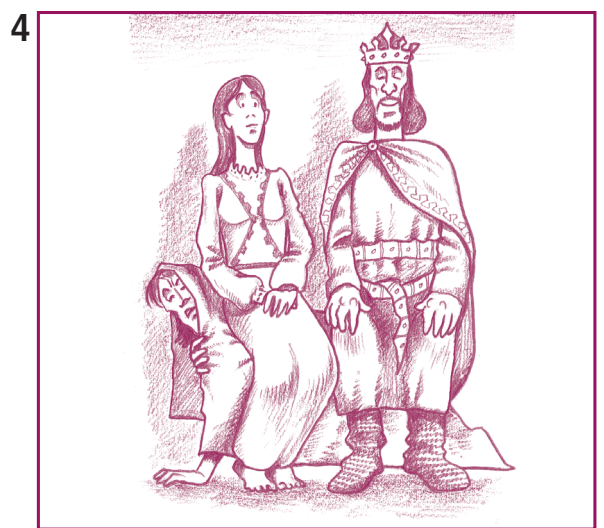
3. Quan Martorell s'adona, als cinquanta anys, que li haguera agradat viure una altra vida, comença un diàleg amb el seu personatge; quines similituds trobem entre la biografia de Joanot Martorell i la de Tirant?

4. Algunes de les edicions de Bromera sobre *Tirant lo Blanc* han estat il·lustrades i han destacat els passatges amorosos o eròtics de la novel·la. Què et recorda cadascuna de les imatges següents?

Sobre l'espai escènic

1. Llig l'acotació inicial on l'autor explica com podria ser l'espai escènic on es portarà a terme la representació.

«Interior d'una casa a València, segle xv. Dues portes, una taula, a la qual se li han anat serrant les potes progressivament per fer llenya, i un penja-robes de nit on hi ha penjat un casc de cavaller, una espasa i un guant. Per terra hi ha diversos fulls manuscrits escampats.»

2. La informació que ens dona l'autor sobre la particular opció per a fer llenya, què creus que vol indicar sobre la posició social i econòmica de Joanot?

.....

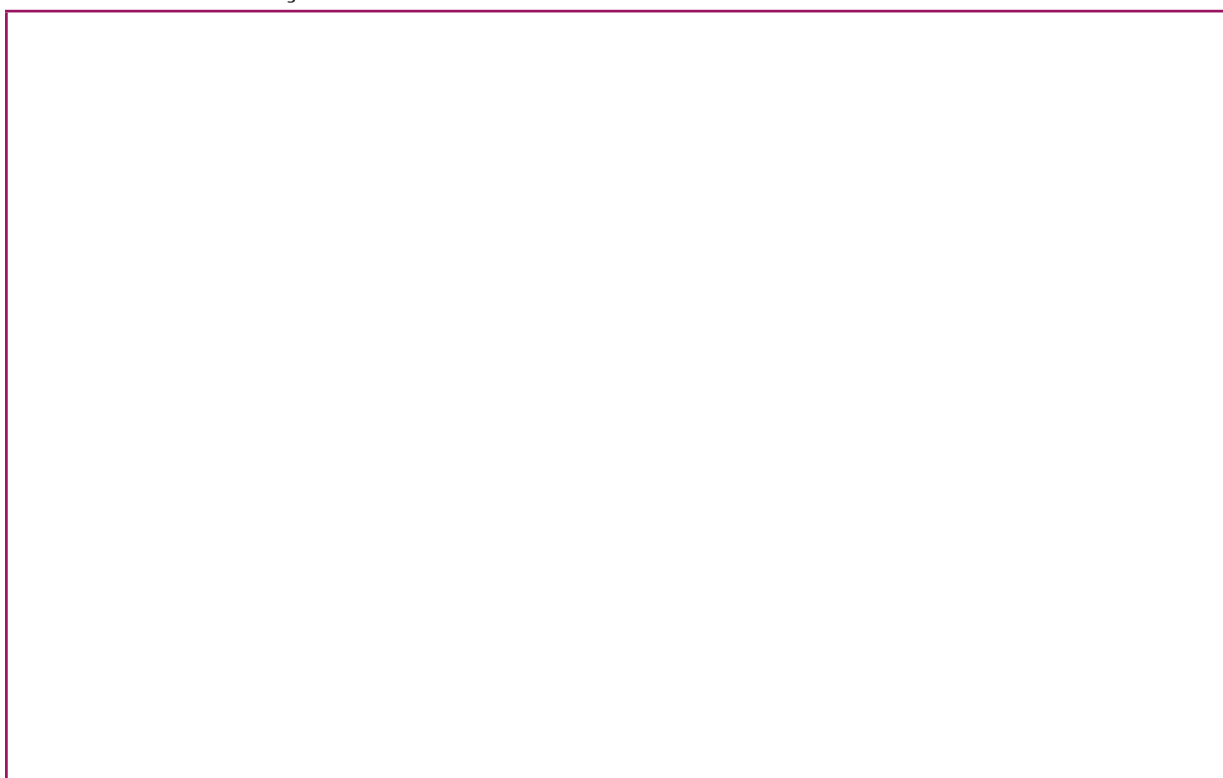
3. Quin valor aporten els objectes penjats al penja-robes de nit: el casc, l'espasa i el guant de cavaller?

.....

4. I els fulls manuscrits que hi ha escampats per terra?

.....

5. Ara que ja coneixes la simplicitat amb què Joan Nave ha destacat les dificultats econòmiques, la faceta guerrera i el valor d'escriptor del personatge, dibuixa com quedaria l'escenari en començar l'obra.

Sobre l'estil de l'autor

1. Estil directe o estil indirecte

- 1.1.** De tant en tant, dins del monòleg de Joanot, apareixen guions que introdueixen diàlegs en estil directe. Repassa'ls i indica quins personatges parlen i quina funció fan eixos diàlegs.

- 1.2.** En general, la narrativa empra l'estil indirecte, mentre que, als textos teatrals, una mateixa explicació la resolen habitualment a través de les acotacions i dels diàlegs.

- Llig el següent text i digues quin estil empra el personatge de Joanot per explicar els fets que li van ocórrer quan, per falta de mitjans, es posà al Servei de l'alcaid de Xiva i acabà matant un cristià.

«Vaig posar les meues armes al servei de l'alcaid de Xiva.

(Lamentant-se.) Un cavaller cobrant per traure l'espasa...

Un divendres a Xiva els moros i jo féiem guàrdia.

En això que passen per allí uns pastors castellans que portaven una borratxera de por.

I els fem parar.

El més grandot de tots, baixa del cavall i amb una punyada tomba a terra un dels meus moros i se li tira damunt. Me'l va agafar del coll i jo veia que el matava. I sense saber com, xac-xac-xac-xac! Li vaig clavar el ganivet al ventre.

Jo no sé què em va agafar, però li vaig fer una vintena de forats a un home desarmat.

Em van tancar en presó.»

- Ara, converteix el text anterior (pàgines 60 i 61) en un text dialogat afegint les frases pertinents dels personatges que hi intervenen. Comença amb una acotació d'espai.

2. Els elements teatrals

- 2.1.** Encara que l'obra transcorre en un sol acte, es poden apreciar clarament dues parts. Assenyala-les i digues en quin moment del text baixaries el teló per distingir eixos dos actes. Explica la teua elecció.

- 2.2.** Les acotacions apareixen al text en cursiva i entre parèntesis, a diferència dels diàlegs. N'hi ha de diversos tipus:

- per assenyalar pauses en la representació,
- per indicar accions o moviments del personatge,
- per explicar com s'ha de dir el text, el to que s'ha de donar a una frase...

A tall d'exemple, selecciona i copia un parell d'acotacions de cada tipus.

- 3.** Durant el monòleg, el personatge de Joanot utilitza un llenguatge ple d'expressions col·loquials. A què creus que és degut? Busca exemples i explica'ls. Mira de trobar algun exemple en què eixes expressions tinguen una funció humorística.

- T'has fixat que mentre Joanot conta la història de Tirant, quasi no hi ha col·loquialismes. Per què ho fa?

ACTIVITATS D'ESCRITURA I ORALITZACIÓ

1. Relaciona i contrasta la informació que relata Joanot sobre la mort del Tirant, seguida de la de Carmesina (pàg. 50), amb l'edició del *Tirant lo Blanc* publicada per l'editorial Bromera dins la col·lecció «Els nostres autors».

2. La manera en què Joan Nave presenta el monòleg l'aproxima més a una narració novel·lesca que a una obra teatral, donat que sempre és la mateixa veu, la de Joanot, la qui conta la història. A continuació tens un fragment de les pàgines 43 i 44 del text perquè introduïskes acotacions i elimines la veu de Joanot per donar-li-la a cada personatge.

Carmesina li pregunta:

—Quin és el mal que vos turmenta?

Tirant no vol parlar, no siga cas que l'Emperador en tinga notícia i li talle el cap.

—Vinga... dis-ho... què tens?

La princesa li promet que no dirà ni paraula, que ella no és xafardera. I ell:

—Senyora... ja que sa majestat m'obliga a dir-ho, ho diré: estic enamorat.

I Carmesina, que li ho vol sentir dir, li torna a preguntar:

—De qui?

I roda i volta, i roda i volta, i ella *dis-ho* i ell *no sé si jo*, i ella *tipitim* i ell *tipitam*, i, a la fi, el cavaller posa la mà en la mànega i trau un marquet xicotet i diu:

—Senyora, la imatge que ací veureu em pot donar mort o vida. Mane-li vostra altesa que en prenga mercé.

La princesa agafa el quadret, i en girar-lo... no hi veu res pintat, sinó la seua cara: li ha donat un espill!

Podria començar així:

CARMESINA. Quin és el mal que vos turmenta?

(*TIRANT es posa més nerviós, alça els muscles i nega amb el cap com si no ho sabera o no volguera dir res.*)

CARMESINA. (*Insistent*) Vinga... dis-ho... Què tens? No li ho diré a ningú. Ho jure. Jo no soc xafardera com les altres!

Ara segueix tu.

3. Com deus haver interpretat en resoldre l'apartat «Els elements teatrals», la segona part de l'obra és, en realitat, un repàs de la vida de Joanot Martorell. Actualment, estan de moda els *biopics*, una espècie de documental cinematogràfic sobre la biografia d'una persona. En grup, graveu-ne un per veure'l després a classe amb el títol *Joanot, la pel·lícula*. Tens un model en el tràiler (<https://www.youtube.com/watch?v=zXW6RYolN2M>) que ha fet l'Esclafit Teatre per promocionar la seua obra. Podeu gravar diverses escenes breus que donen una idea de com seria el documental final i posteriorment unir-les amb cartel·les explicatives o amb una veu en *off*.

4. Un tràiler és un resum que es fa amb la intenció de promocionar una determinada obra cinematogràfica o teatral. Mireu el que l'Esclafit Teatre ha publicat (<https://www.youtube.com/watch?v=zXW6RYolN2M>) per donar publicitat a la seua obra.

Us proposem un treball individual a manera de resum, primer per escrit i després oralment, en format de monòleg. La finalitat és que expliqueu resumidament el comiat de l'obra, com Martorell tanca el diàleg que manté amb el personatge Tirant i amb el públic, per tant, seleccioneu només allò que considereu important.

El fragment que heu de resumir és el comprés entre les pàgines 63 i 66; més concretament, des d'«Ací hem vingut a patir. La vida, Tirant, la vida! Una taula, una espasa, unes sabates foradades! La vida! Què volies, que l'escriguera al teu gust?» (pàg. 63) fins que diu «Que jo sóc Joanot Martorell, de València, cavaller!» (pàg. 66).

En acabar, com a treball de grups, podeu dramatitzar el parlament i us podeu gravar. Perquè els treballs siguin complementaris però no iguals, abans us haureu de repartir el to que empraria el personatge per dir-lo si estigués molest, enutjat, divertit, explicant-ho en una plaça pública, explicant-li-ho xiuxiuejant a un confident en una taverna, dient-ho al mateix confident però en una casa particular...

Finalment, trieu el que més us haja agradat dels altres grups i expliqueu per què.

ALTRES ACTIVITATS D'ESCRITURA ALTERNATIVES

Perquè pugueu triar aquelles activitats que més s'ajusten als vostres objectius d'aula segons el curs que curseu i la matèria des de la qual trebal·leu (literatura, llengua, teatre...) aquest dossier.

1. Repartiu-vos el monòleg de *Joanot* entre les persones de classe i enregistreu-lo en un arxiu d'àudio; abans, caldria que preparàreu la lectura dramatitzada del text perquè, a totes i a tots els que hi participeu, se us entenga bé (àgil, alt i amb fluïdesa) posant en clar la intenció amb què diria cada passatge el personatge.
2. Si teniu al grup persones que dibuixen bé, una alternativa a l'activitat 3 de l'apartat anterior és la realització d'un còmic. Se n'han publicat alguns sobre el *Tirant lo Blanc* en diferents editorials que us serviran d'exemple per als fragments en què Joanot esmenta escenes del *Tirant lo Blanc*. Per exemple, la versió de Jordi Bulbena (1972-1973) publicada en la revista *Cavall Fort*, que el 1990 reedità l'editorial Pirene; o l'edició de Maria Aurèlia Capmany (1982), amb guió d'Andreu Martín i dibuixos de Jaume Marzal-Canós per a l'editorial Bruguera; o el guió de Jaume Fuster (1991), dibuixat per Sento Llobell i editat per a la revista *El Temps* i Edicions del País Valencià; o la història dibuixada per Jesús Huguet (2007) per a Edicions del Camacuc.

La més recent, *Tirant i el rei ermitany*, és l'edició de Santi Tena (2007) publicada per l'editorial Ruzafa Show que consta de set llibres; en ells hi ha moltes curiositats que sorprenen el lector perquè empra elements anacrònics com ara gags dels *Astèrix* de Goscinny i Uderzo o que alguns personatges són representats amb cares d'actors famosos.

L'editorial Bromera també té una adaptació interessant feta amb dibuixos de Manolo Valdés.

Si no teniu bons dibuixants en el grup, podeu fer un muntatge a partir de les il·lustracions que trobareu en internet de les edicions abans esmentades. Busqueu alguna imatge de Joanot Martorell per al principi i el final de la vostra història i d'altres més adequades per relatar la història de Tirant. A partir de la selecció, munteu-vos el vostre propi còmic.

3. Per als alumnes de Batxillerat, us proposem fer una comparació dels fragments de la vida de Joanot Martorell contades al text *Joanot* de Joan Nave i el que es relata a la novel·la de Silvestre Vilaplana, *Les cendres del cavaller* (2004) sobre l'autor del Tirant.

I com alternativa, en funció de la vostra edat o preferències, us proposem altres lectures, en aquest cas no sobre l'autor sinó sobre el seu personatge. Trieu algun dels llibres que ha publicat Bromera sobre *Tirant lo Blanc* en les distintes col·leccions del seu

catàleg i compareu-lo amb els fragments en què a l'obra, *Joanot*, hi ha clares referències al *Tirant lo Blanc*. A saber:

- *Tirant lo Blanc* (1990) de Joanot Martorell – M. J. de Galba, en versió de Josep Franco. Número 5 de la col·lecció «Micalet Galàctic» d'Edicions Bromera.
- *Tirant lo Blanc* de Joanot Martorell – Martí Joan de Galba, en versió de Francesc Machirant. Número 10 de la col·lecció «Els Nostres Autors» d'Edicions Bromera.
- *Tirant lo Blanc* de Joanot Martorell, adaptació de Pasqual Alapont. Número 27 de la col·lecció «Micalet Teatre». d'Edicions Bromera
- *Tirant lo Blanc* de Joanot Martorell, adaptació de Josep Palomero. Número 20 de la col·lecció «Esguard Bromera».
- *Amor i erotisme al Tirant* de Joanot Martorell, selecció de Ricard Bellveser a partir de l'edició d'Albert Hauf. Número 63 de la col·lecció «Els Nostres Autors» d'Edicions Bromera.
- *Tirant lo Blanc* de Joanot Martorell, en versió d'Enric Lluch. Número 8 de la col·lecció «Mini Clàssics» d'Edicions Bromera.

4. Tirant lo Blanc al cinema

El cinema també s'ha fet ressò de la novel·la de Joanot Martorell; concretament, Vicente Aranda va estrenar l'any 2006 *Tirant lo Blanc*, on arreplega algunes aventures que es relaten a la novel·la, entre elles les escenes eròtiques. És el moment de veure la pel·lícula i de comentar, després, les semblances i diferències amb la obra de Joan Nave que també inclou algunes escenes amoroses.

5. Tirant a la manera del Trivial

Trivial és un joc de taula de preguntes i respostes; amb una cartolina i fitxes podem crear-nos un tauler i un mall de preguntes amb tres opcions que ajuden a respondre els participants.

El primer pas, per tant, serà reproduir el tauler amb una cartolina i crear un bon nombre de fitxes amb preguntes (superior a 10 per tema). Podeu repartir-vos el treball entre els diferents grups de classe i triar colors diferents segons el tema de les preguntes perquè siga més fàcil organitzar-les mentre jugueu. Cal que seguiu el model que us adjuntem.

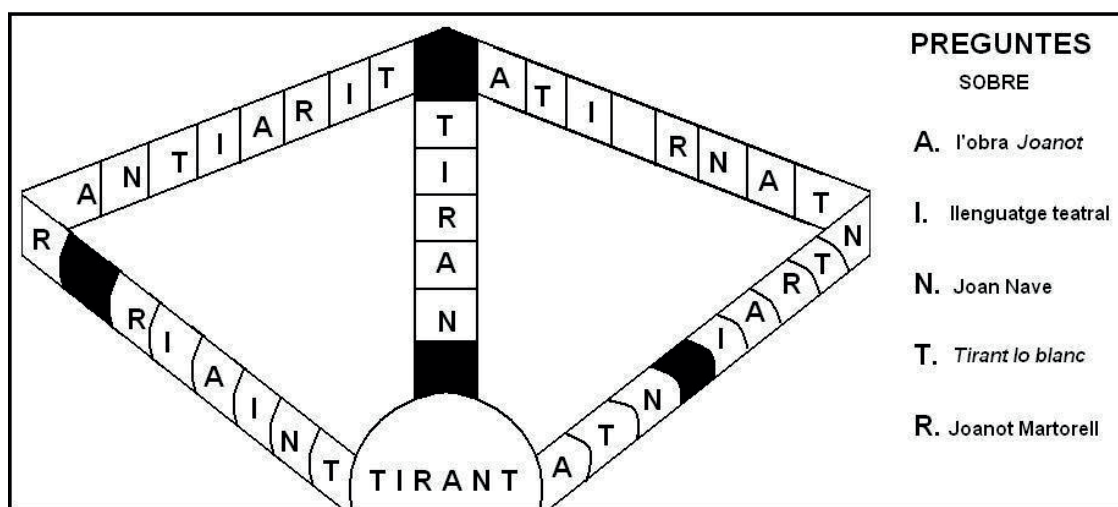
FITXA sobre l'autor (grup N)

Pregunta: *Joanot* és la primera obra escrita, estrenada i interpretada per Joan Nave?

- a) Sí, no en té cap altra de publicada.
- b) No, va publicar, anteriorment, *@Rita_Trobador*, però no la van representar.
- c) No, té altres obres que també ha estrenat amb el grup Esclafit Teatre, com per exemple *@Rita_Trobador* o *Quan ningú mira*.

Resposta correcta C

Una vegada que tingueu els estris per realitzar el joc (inclogueu també un dau, fitxes de colors i diversos jocs de lletres per poder formar la paraula Tirant), podeu establir entre vosaltres com voleu fer la competició, individualment o per grups.

El funcionament del joc és senzill:

1. Totes les persones realitzaran una primera tirada per organitzar l'ordre a seguir. Eixiran per puntuacions i començarà qui haja tret la més alta. Si algunes persones trauen la mateixa puntuació, amb una nova tirada, desempataran entre elles.
2. Cada jugador podrà moure's cap endavant seguint el sentit de les agulles del rellotge amb l'ajuda d'un dau.
3. Podrà seguir tirant i movent fitxa, mentre responga correctament les preguntes.
4. Si cau en una casella negra, cedirà el torn al següent jugador.
5. Cada dos respostes correctes d'un mateix tema donaran dret a una cartolina amb la fitxa de la lletra corresponent.
6. Si un jugador mou fitxa i va a parar a una casella ocupada, l'altre jugador haurà de començar de nou, tret que ja tinga eixa lletra en possessió, cosa que li proporcionarà immunitat en les caselles d'eixa determinada lletra i no haurà de tornar a començar.
7. Les preguntes seran sempre sobre el tema que marca la lletra de la casella.
8. Quan un jugador aconseguisca totes les lletres per formar el nom de Tirant, seguirà jugant fins que arribe exactament a la casella d'eixida o qualsevol de la línia central; en eixe moment, tret que siga una casella negra, es considerarà que ha guanyat la partida.
9. Si caiguera en la casella negra, no haurà de fer la volta; en la propera o properes jugades podrà comptar amunt i avall fins que caiga en una casella amb lletra d'eixa línia o en la central.

VALORACIÓ DE L'OBRA

-
- This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Proposta didàctica referida al llibre
Joanot (ISBN: 978-84-9026-808-7)

© Edicions Bromera, SL
Av. Areners, s/n (Pol. El Pla) - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Elaborades per

Víctor Latorre, Francesc J. López,
Mario Máñez, Pilar Martínez

bromera

És l'hivern de 1464. El cavaller Joanot Martorell està a punt d'enllestir el *Tirant lo Blanc*. Ha treballat anys, de manera incansable, en la novel·la de la seua vida, on ha deixat escrites les seues pors i les seues esperances. En aquest monòleg, escoltem la seua veu, barrejada amb la història de Tirant i Carmesina, la nit abans de lliurar el manuscrit a Martí Joan de Galba. Al capdavant, també per als cavallers, les batalles més importants i definitives són les que lliurem amb nosaltres mateixos.

Joan Nave (Benissa, 1978) és llicenciat en Filologia Catalana i treballa com a escriptor i actor a Escalafit Teatre, companyia que dirigeix actualment. Al llarg de la seua dilatada trajectòria, ha obtingut diversos guardons, com el Premi de Teatre Breu en València Evarist Garcia per *La cançó del terrisser*.

edicions
bromera

